

8 Halina Walkiewicz-Małofiejew - Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II

Halina Walkiewicz-Małofiejew (1906 - 1981) lekarka i pionierka cytopatologii.

Urodziła się w 1906 r. w Samarze na Syberii. W czasie studiów medycznych w Wilnie poznała przyszłego męża - lekarza Sergiusza Małofiejewa. W l. 1938 - 1945 r. pracowała na oddziale położnictwa i ginekologii w Szpitalu Klinicznym św. Jakuba. Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Wilna jej męża aresztowano i zesłano na Syberię.

Latem 1945 r. Halinę wraz z dziećmi repatriowano do Polski. Osiedliła w Wadowicach i zaczęła pracę w Szpitalu Powiatowym na oddziale ginekologii i położnictwa. Współpracowała wówczas z dyrektorem placówki dr. Józefem Sołtyskiem (chirurgiem) oraz dr. Bronisławą Romaszkan (radiologiem). Nie raz w środku nocy w lasach niosła pomoc rannym partyzantom. W tym okresie ukończyła Centralny Kurs Doskonalenia Lekarzy w Warszawie i jako pierwsza uzyskała I i II stopień specjalizacji z położnictwa i ginekologii. W Warszawie zainteresowała się cytopatologią narządu rodowego i wtedy narodził się pomysł stworzenia specjalistycznej pracowni. W 1958 r. Halina wraz z rodziną wyjechała do Grodziska Mazowieckiego, gdzie została ordynatorem Szpitala Powiatowego. Tam zorganizowała pracownię cytopatologiczną, o której marzyła. Jako jedna z pierwszych rozpoczęła badania nad profilaktyką narządu rodowego. Po wojnie dowiedziała się, że jej mąż przeżył łagry i zamieszkał w Wielkiej Brytanii, ale do Polski nigdy nie wrócił z obawy przed represjami. Małżonkowie spotkali się w 1962 r. w Anglii. Halina zmarła w 1981 r. i została pochowana na cmentarzu w Dojlidach w Białymstoku.

Fot. lekarka Halina Walkiewicz-Małofiejew z synem Michałem i córką Kingą, z artykułu H. Kozłowskiej „W cieniu syna”, Czasopismo, 1/05, s. 28-32.

9 Magdalena Strzelecka - Dom Opatrzności Bożej Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu

S. Magdalena Strzelecka (1935 - 2020) nazaretanka i kustosz papieskiego muzeum w Wadowicach.

Urodziła się w 1935 r. w Szczekocinach jako Daniela Strzelecka. Po maturze w 1957 r. wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Kielcach. Od 1959 r. studiowała w Wyższym Instytucie Katechetycznym, a potem na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Po Piekoszowie i Krakowie, Wadowice były dla Siostry kolejną placówką katechetyczną. Najpierw pracowała w domu pomocy społecznej prowadzonym przez siostry, a następnie jako katecheta przez kolejne 25 lat. Za to otrzymała medal za duży wkład w formację i wychowanie religijne wielu pokoleń wadowiczian. W l. 1984 - 2010 r., wraz z trzema innymi siostrami, oprowadzała turystów i pielgrzymów po Domu Rodzinnym Jana Pawła II przy ul. Kościelnej 7 w Wadowicach. Siostra bywała też w Watykanie. Dzięki przyjaźni z siostrami sercankami, posługującymi Ojcu Świętemu, Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II otrzymało bezcenne dary dziś eksponowane na wystawie. W 2008 r. prezydent RP odznaczył ją za zaangażowanie w organizację papieskich wizyt w Polsce oraz przyczynianie się do podtrzymania papieskiego duchaw regionie. Zmarła w 2020 r. i została pochowana na wadowickim cmentarzu parafialnym przy Al. MB Fatimskiej.

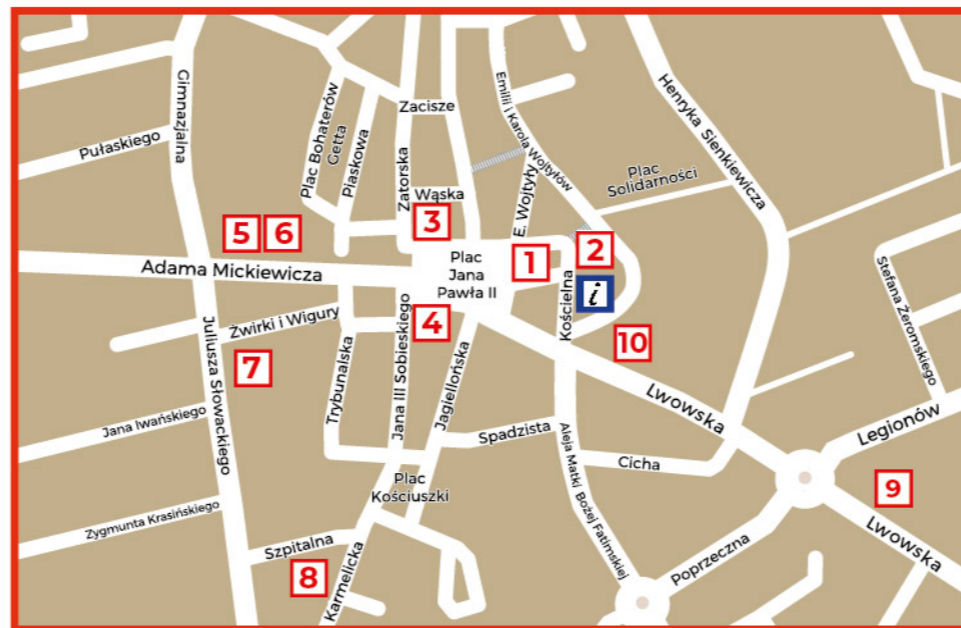
Fot. s. Magdalena Strzelecka, kustosz papieskiego muzeum w Wadowicach, ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach

10 Ada Sari - kamienica

Ada Sari (1886 - 1968) śpiewaczka operowa, aktorka i pedagog.

Urodziła się w 1886 r. w Wadowicach, w kamienicy przy ul. Lwowskiej 3, jako Jadwiga, córka adwokata Edwarda Szayera. W wieku 3 lat wraz z rodziną przeniosła się do Starego Sącza, gdzie jej ojciec był adwokatem, a w l. 1920 - 1930 burmistrzem. Ada uczyła się w Gimnazjum w Cieszynie, a następnie w Krakowie, gdzie w 1903 r. rozpoczęła naukę śpiewu. Później uczęszczała do prywatnej szkoły muzycznej w Wiedniu. Za pierwszy publiczny jej występ uznaje się koncert u księżnej Lichtenstein w 1906 r. W l. 1907-09 kształciła swój głos u Antonio Rupnicka w Mediolanie. W 1909 r. zadebiutowała na scenie Teatro Nazionale w Rzymie. Szczyt jej kariery przypadła na lata współpracy z Teatrem La Scala w Mediolanie, gdzie wzięła udział m.in. w wystawieniu opery „Czarodziejski flet” Mozarta w roli Królowej Nocy. Śpiewała w 11 językach, triumfując na scenach Europy i świata. Po wojnie realizowała się przede wszystkim jako pedagog prowadząc m.in. klasę śpiewu w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Krakowie i Warszawie. Zmarła w 1986 r. w sanatorium w Ciechocinku po zawale serca. Została pochowana w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Na karcie tytułowej: fot. śpiewaczka operowa Ada Sari [Jadwiga Szayer], ok. 1909 r., ze zbiorów Biblioteki Narodowej, polona.pl

1. **Księżniczka Agnieszka** - Bazylika Mniejsza Ofiarowania NMP w Wadowicach (Plac Jana Pawła II 1)
2. **Maria Gedl** - Kamienica Gedlów (ul. Kościelna 4)
3. **Anna Huppert** - kamienica (ul. Zatorska 2)
4. **Janina Zagórska** - kamienica (pl. Jana Pawła II 10)
5. **Janina Brzostowska** - I Liceum Ogólnokształcące im. M. Wadowity (ul. Mickiewicza 16)
6. **Halina Królikiewicz-Kwiatkowska** - I Liceum Ogólnokształcące im. M. Wadowity (ul. Mickiewicza 16)
7. **Wanda Krahelska-Dobrodzicka** - Sąd Rejonowy w Wadowicach (ul. Zwirki i Wigury 9)
8. **Halina Walkiewicz-Małofiejew** - Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II (ul. Karmelicka 12, nieistniejący budynek)
9. **Magdalena Strzelecka** - Dom Opatrzności Bożej Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu (ul. Lwowska 31)
10. **Ada Sari** - kamienica (ul. Lwowska 3)

REDAKCJA:
Referat Obsługi Ruchu Turystycznego
Urząd Miejski w Wadowicach
www.it.wadowice.pl

Gmina Wadowice
www.wadowice.pl
Wydanie I
Wadowice 2024
EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Spacer śladami kobiet

#WadowiceNaSpacer

W średniowiecznych dokumentach Wadowice określano mianem „Frauenstadt”, co oznacza „miasto kobiet”. Spacer szlakiem niezwykłych kobiet to nasza propozycja na odkrywanie Wadowic. Poznasz sylwetki wyjątkowych postaci, które odegrały istotną rolę nie tylko w życiu lokalnej społeczności.

**Poznaj historię
Wadowic.
Chodź z nami
na spacer!**

 WADOWICE
tu wszystko się zaczęło

1 Księżniczka Agnieszka - Bazylika Mniejsza Ofiarowania NMP w Wadowicach

Księżniczka Agnieszka (1477/1480 – 1505) córka ks. zatorskiego Władysława, tenutariuszka Wadowic.

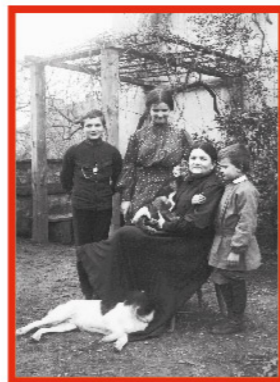
Urodziła się między 1477 a 1480 r. Była córką księcia zatorskiego Władysława (Włodka) (ok. 1455-V/VII 1494) i księżnej Anny (zm. 1494/1504). W 1492 r. jej ojciec nadał swej żonie Annie dożywocie w postaci Wadowic z przynależnościami z prawem do dziedziczenia miasta przez ich córkę. Sąd duchowny w Krakowie w 1494 r. małżeństwo rodziców księżniczki uznał za nieważne, a potomstwo z tego związku za pozbawione praw do dziedziczenia. Następcą księcia Władysława został, zgodnie z wcześniejszymi umowami, król Polski. Po śmierci ojca, Agnieszka nie czekając na wyrok sądu, objęła Wadowice w posiadanie. Ostatecznie wolę jej ojca Władysława z 1492 r. uznano za nieważną, a Agnieszkę tylko za tenutariuszkę (dzierżawcę) miasta, której władza miała charakter tymczasowy i bezprawny.

Księżniczka była żoną Jana Kobierzyckiego herbu Odrowąż. Ich jedyny syn Ernest, po śmierci matki, nie upomniał się o prawo do Wadowic. W 1503 r. król Polski nadał Wadowice wojewodzie łączycielowi Piotrowi Myszkowskiemu. Agnieszka była temu przeciwna i nie opuściła miasta mimo wyroku sądu królewskiego z 1504 r. Egzekucję wyroku przeprowadził Mikołaj Kamieniecki z Kamieńca. Krótco po tym księżniczka zmarła, a jej pogrzeb odbył się w 1505 r. w Wadowicach, gdzie została pochowana. Jeszcze w 1552 r. w wadowickiej farze znajdował się nagrobek z napisem: „Roku Pańskiego 1505 zmarła najjaśniejsza księżna Agnieszka, z Bożej łaski księżna zatorska i pani Wadowic, dobrodziejka tegoż kościoła, módl się za nią”.

2 Maria Gedl - Kamienica Gedlów

Maria Gedl (1865-1947) mieszkanka i gospodyni, spadkobierczyni majątku Schwartzów.

Urodziła się w 1865 r. we Lwowie w rodzinie Rudolfa Schwartza – kupca, muzyka i dyrektora Konserwatorium. Rodzina posiadała majątek we Frydrychowicach (tzw. „Szwarcowizna”) oraz w Wadowicach (m.in. dom solny, dworek miejski, dwa ogrody). W 1884 r. Maria wyszła za mąż za lekarza Mieczysława Gedla. Był on wiedeńskim lekarzem z urodzenia, a wadowiczanie z wyboru. W mieście pełnił m.in. obowiązki lekarza sądowego i więziennego oraz radnego miejskiego. Gedl był także członkiem i dyrektorem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Wadowicach. Państwo Gedlowie zamieszkała w Wadowicach w kamienicy przy ul. Kościelnej 4, która stanowiła część rozległego majątku Schwartzów. Wówczas Maria zajmowała się prowadzeniem domu, który stał się centrum życia towarzyskiego i intelektualnego miasta. Po śmierci męża w 1901 r. samotnie wychowywała 5 dzieci i zarządzała rodzinnym majątkiem. W swoim mieszkaniu dożyła późnej starości. Zmarła w 1947 r. i została pochowana na cmentarzu parafialnym przy Al. MB Fatimskiej w Wadowicach.

Fot. Maria Gedlowa z dziećmi, ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach

3 Anna Huppert – kamienica

Anna Huppert (ok. 1852-1942) prezes żydowskiego Stowarzyszenia Pań, babcia Jerzego Klugera, przyjaciela z dzieciństwa Karola Wojtyły.

Anna z mężem Izraelem Huppertem – prezesem kahału i radnym miejskim mieszkała w kamienicy na rogu Rynku i ul. Zatorskiej. Tam też prowadzili tzw. propinację czyli koncesjonowaną sprzedaż wyrobów spirytusowych. Dzięki temu należeli do jednej z najbogatszych rodzin w mieście. Anna przez wiele lat (do 1919 r.) była prezesem Stowarzyszenia Pań, żydowskiej organizacji zajmującej się opieką nad kobietami przed i w czasie porodu oraz udzielaniem im pomocy materialnej, medycznej i duchowej. W domu Anny zamieszkiwała jej córka Rozalia wraz z rodziną (mężem Wilhelmem Klugerem – adwokatem i prezesem gminy żydowskiej oraz dwojgiem wnucząt Antoniną i Jerzym). Po wybuchu II wojny światowej, Anna oraz jej córka Rozalia i wnuczka, zostały umieszczone w wadowickim getcie (dziś okolice Pl. Bohaterów Getta). W wyniku selekcji przeprowadzonej przez hitlerowców w 1942 r., w wieku 90 lat, została skierowana do niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady w Bełżcu, gdzie została zamordowana.

4 Janina Zagórska – kamienica

Janina Zagórska (1896 - 1952) pianistka i nauczycielka muzyki.

Urodziła się w 1896 r. w Zatorze k. Wadowic. Była uczennicą gimnazjum we Lwowie, w Mielcu oraz prywatnego Gimnazjum H. Strażyńskiej w Krakowie. W 1914 r. wyszła za mąż za inżyniera i nauczyciela gimnazjalnego Mieczysława Zagórskiego, z którym na przełomie 1920/1921 r. przenieśli się do Wadowic i zamieszkała w kamienicy przy Rynku (dzisiaj pl. Jana Pawła II 10).

W tym czasie Janina uczyła się gry na fortepianie m.in. na Kursie Najwyższym Gry na Fortepianie w Konserwatorium Towarzystwa Muzycznego w Krakowie i u prof. Eгона Petriego na Kursie Koncertowym.

Po zdobyciu umiejętności otworzyła w swoim mieszkaniu prywatną szkołę muzyczną. W okresie międzywojennym rozwijała również pasję do górskich wędrówek i od 1927 r. była członkiem wadowickiego koła Oddziału Babiogórskiego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. W okresie okupacji niemieckiej, jej mąż Mieczysław działał w tajnym nauczaniu kierowanym w Wadowicach przez dr. Józefa Soltysika. Lata wojenne i ciężka praca nadszarpane jego zdrowie. Zmarł w 1952 r.

Natomiast Janina cały czas prowadziła naukę gry na fortepianie i na zakończenie każdego roku w sali teatralnej wadowickiego Domu Kultury odbywał się popis umiejętności jej uczniów. Janina zmarła w 1973 r. i została pochowana w rodzinnym grobowcu na wadowickim cmentarzu parafialnym przy Al. MB Fatimskiej. Jej koncertowy fortepian przekazano powstającej w tym czasie Państwowej Szkole Muzycznej w Wadowicach.

Fot. Janina Zagórska, pianistka i nauczycielka muzyki, ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach

5 Janina Brzostowska - I Liceum Ogólnokształcące im. M. Wadowity

Janina Brzostowska (1897 - 1986) poetka i tłumaczka literatury.

Urodziła się 9 lipca 1897 r. w Wadowicach jako córka dyrektora gimnazjum Jana Dorosińskiego (znawcy literatury polskiej i klasycznej oraz poety) i pianistki Julii z domu Berner. Miłość do literatury klasycznej do języka ojczystego pogłębiała w gimnazjum wadowickim. Debiutowała na łamach gazety szkolnej „Nasz łan” oraz grała w kilku przedstawieniach teatru szkolnego. W l. 1917-1922 studiowała polonistykę i romanistykę na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po studiach wyszła za mąż za kapitana Wojska Polskiego Ludomira Bończę-Brzostowskiego. Pierwotnie zamieszkała we Lwowie (mąż uzyskał doktorat z prawa na tamtejszym uniwersytecie), a następnie osiedli w Warszawie, gdzie urodził się ich syn Witold Konrad. W stolicy, major Brzostowski pracował w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego, a później jako cywil pełnił funkcję sędziego w Sądzie Grodzkim Warszawa-Praga.

Janina została odkryta przez poetów Grupy Literackiej „Czartak”, a w 1925 r. zadebiutowała na łamach ich almanachu. Opublikowała łącznie 18 tomików poezji. W l. 1938-39 była redaktorką czasopisma „Skawa”. W pracy translatorskiej sukces odniósł jej przekład Pieśni Safony z języka greckiego. Janina była również współzałożycielką International Academy of Poetry w Anglii. Zmarła w Warszawie w 1986 r. Politechnika Lwowska uhonorowała ją tytułem *honoris causa*, a miasto rodzinne uczciło jej pamięć nazywając jedną z ulic jej imieniem.

Fot. portret poetki Janiny Brzostowskiej autorstwa S. I Witkiewicza, 1939, kolekcja prywatna

6 Halina Królikiewicz-Kwiatkowska

Halina Królikiewicz-Kwiatkowska (1921 - 2020), aktorka teatralna i filmowa.

Urodziła się w Bochni jako córka pedagoga gimnazjalnego Jana Królikiewicza (filologa klasycznego). W Wadowicach zamieszkała w 1934 r., kiedy jej ojciec został dyrektorem męskiego gimnazjum. Halina była uczennicą żeńskiego gimnazjum, gdy w tym samym czasie, uczniem męskim był Karol Wojtyła. Wspólnie grali w szkolnym teatrze amatorskim m.in. w „Antygonie” Sofoklesa. Po maturze wraz z Wojtyłą marzyła o wielkiej karierze aktorskiej. W 1938 r. oboje rozpoczęli studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Jednak w dalszym ciągu swój wolny czas poświęcała aktorstwu. W czasie wojny oboje należeli do zespołu Teatru Rapsodycznego Mieczysława Kotlarczyka. Jednym z jego członków był późniejszy mąż Haliny, pisarz i publicysta Tadeusz Kwiatkowski. Jako zawodowa aktorka Halina zadebiutowała w przedstawieniu „Król Duch” J. Słowackiego właśnie w Teatrze Rapsodycznym. Po wojnie przez wiele lat występowała m.in. w Narodowym Starym Teatrze i w Teatrze im. J. Słowackiego. Grała również w filmach m.in. A. Wajdy i Wojciecha J. Hasa. Przez czterdzieści lat była pedagogiem krakowskiej Akademii Sztuk Teatralnych. Odznaczona została m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Zmarła w 2020 r. w Warszawie w wieku 99 lat. Została pochowana na wojskowym cmentarzu przy ul. Prandoty w Krakowie.

Fot. aktorka Halina Królikiewicz-Kwiatkowska, z książki „Porachunki z pamięcią”, H. Kwiatkowskiej, Kraków 2002

7 Wanda Krahelska-Dobrodzicka - Sąd Rejonowy w Wadowicach

Wanda Krahelska-Dobrodzicka (1886-1968) działaczka polityczna i społeczna, artystka oraz wydawca. Urodziła się 15 grudnia 1886 r. w Sawiejkach na Białorusi jako córka Aleksandra D. Krahelskiego, uczestnika powstania styczniowego.

W 1906 r., jako współuczestniczka nieudanego zamachu bombowego na rosyjskiego Gubernatora Wojskowego Warszawy – gen. Georgija A. Skatona uciekła do Galicji. W 1907 r. została zatrzymana na wyraźną interwencję Rosjan przez austriacką policję. Wcześniej wzięła fikcyjny ślub z działaczem niepodległościowym, artystą malarzem z Wadowic - Adamem Dobrodzickim. Dzięki temu jej ekstradycja stała się niemożliwa i proces musiał odbyć się w granicach państwa austro-węgierskiego. Posiedzenie sądu miało miejsce w Wadowicach 17 i 18 lutego 1908 r. Na niewinną polską bohaterkę przed gmachem sądu czekały tłumy ludzi przybyłych na tę okoliczność do Wadowic. Wówczas dla Krahelskiej opuszczającej budynek sądowy przygotowano prowizoryczną drewnianą bramę triumfalną, przez którą została przeniesiona.

Po procesie, już jako Wanda Krahelska – Filipowiczowa (w 1908 r. wyszła za mąż za działacza PPS - Tytusa Filipowicza), rozpoczęła studia w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, później studiowała historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim, a od 1911 r. kształciła się we Florenckiej Akademii Sztuk Pięknych. Podczas II wojny światowej, w 1942 r., z inicjatywy Wandy Krahelskiej-Dobrodzickiej i pisarki Zofii Kossak-Szczuckiej przy Delegaturze Rządu RP na Kraj powołano Radę Pomocy Żydom o kryptonimie „Żegota”. Za swoją postawę w 1967 r. została odznaczona Medalem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Zmarła w Warszawie w 1968 r.

Fot. Wanda Krahelska-Dobrodzicka, działaczka polityczna i społeczna, artystka oraz wydawca, S. A. Radek, „Rewolucja w Warszawie 1904-1909”, Warszawa 1938

